

Varannan livsmedelskrona går på export

Publicerad i ATL 17 maj 2020

Coronapandemin har satt fart på funderingarna om landets självförsörjning av livsmedel. Det framförs ofta att vi får leva på morotskaka i en stängd värld. Men även morotskakan är i fara då merparten grönsaksfrön är importerade. Livsmedelsstrategin beslutades 2017 med övergripande mål om ökad och hållbar livsmedelsproduktion i Sverige. Men förbryllande nog fanns ingen beräkning vilken nivå vi utgick från.

Ämnet är inte lätt för det sker ett ständigt utbyte mellan länder av livsmedel, förnödenheter, maskiner och reservdelar. Sannolikt är inget land i denna globaliserade tid självförsörjande, men för ett år sedan räknade jag fram Sveriges självförsörjningsgrad. Någon nämnvärd uppmärksamhet fick inte rapporten, kanske för att slutsatserna inte passade de dominerande aktörerna.

På halva Sveriges åkerareal produceras vegetabilier innehållande energi och protein som räcker till 26 miljoner människor. En teoretisk försörjningsgrad på 250 %, visserligen av ganska enformig kost. Vårt klimat gör det svårt att odla mer än spannmål, oljeväxter, rotfrukter samt en del örter och bönor. Däremot lämpar sig vårt klimat utmärkt för gräs (vall alltså) vilket vi odlar på andra halvan av arealen. För att få i oss alla nödvändiga aminosyror och för att använda gräset, så har vi animalieproduktion. Djuren kan äta den spannmål och potatis som inte lever upp till kraven för humankonsumtion och det finns restprodukter från exempelvis bryggerier och rapsoljaproduktion som är utmärkta djurfoder. En del djurfoder importeras, men även vid en justering för importen så producerar svenskt jordbruk energi och protein (inklusive animaliskt protein) som räcker till 14 miljoner människor. En självförsörjningsgrad över 100 % alltså, varav en del används till energiproduktion till motorer.

Varför är vi då så beroende av import av förnödenheter? Det är av samma anledning som att vi importerar 25 % av våra mjölkprodukter, trots goda förutsättningar för just mjölk. Det hjälper inte att samhället sätter mål på ökad produktion om inte företagsklimatet och de företagsekonomiska förutsättningarna finns. Tidigare tillverkades mineralgödsel i Sverige, men produktionen flyttades till grannlandet Norge där uppenbarligen förutsättningarna var gynnsammare. Fortfarande finns tillverkning i Sverige men produkten går till andra branscher som tydligen kan betala bättre. Inte ens slakteriresterna i ekologisk gödsel är säkert svenska längre. Anläggningen där svenskt benmjöl har producerats från slakteriavfall stängdes 2012, till stor del beroende på myndigheters långtgående krav.

Nej varannan tugga är inte importerad. Men varannan krona som konsumenterna lägger på livsmedel går på export, mycket beroende på konsumenternas val av produkter. Det bör vi ändra på. Här har förädlingsindustrin ett stort ansvar att ta fram gångbara produkter av svenska råvaror. Miljörörelsen har ansvar att inte bara peka på det negativa. Politiker och myndigheter har ansvaret att bygga ett gott företagsklimat både för jordbruksproduktion och de insatsmedel som behövs. Med hjälp av detta, samt lager av vissa insatsvaror, kan vi klara även nästa kris.

Kersti Linderholm

Silvbergs Miljöteknik